

Medlem af Inatsisartut Naaja H. Nathanielsen, IA

HER / MAANI

Besvarelse af § 37-spørgsmål nr. 2015-012 vedrørende uran.

I medfør af Inatsisartuts forretningsorden § 37 stk. 1, har du fremsat følgende spørgsmål til Naalakkersuisut vedrørende uran. Der er ved besvarelse af spørgsmål 1, 3, 4 og 11 modtaget bidrag fra Departementet for Erhverv, Arbejdsmarked og Handel.

1.

Hvilken Euratom samarbejdsaftale henvises der til i koalitionsaftalen? Hvornår er den indgået, mellem hvilke parter, hvad indebærer den og hvilke konsekvenser har den for grønlandsk lovgivning?

Svar:

EURATOM-traktaten blev undertegnet den 25. marts 1957 og trådte i kraft den 1. april 1958. Traktaten blev undertegnet af de samme lande, der var medlemmer af Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab (EKSF). I dag er det EU's institutioner, der driver EURATOM, og medlemmerne af EURATOM udgøres af EU's medlemsstater.

Grønland blev medlem af EURATOM i forbindelse med Danmarks medlemskab pr. 1. januar 1973. Grønland var omfattet af EURATOM-traktaten i 12 år frem til 1. februar 1985, hvor Grønland trådte ud af de tre europæiske fællesskaber. Så længe Grønland ikke er medlem af EURATOM eller der er indgået en associeringsaftale om tilknytning og samarbejde med EURATOM har traktaten ingen lovgivningsmæssige konsekvenser for Grønland.

Der er indgået en aftale mellem EURATOM og IAEA om gennemførelse af IAEA's safeguards system inden for EU. Aftalen indebærer, at EURATOM på baggrund af rapporter fra de enkelte EU-lande udfylder den rolle i forhold til at føre regnskab og lave kontrol med uran og andre radioaktive stoffer, som normalt varetages af nationale systemer på grundlag af national indrapportering til IAEA.

Grønland er fuldt omfattet af ikke-spredningskonventionerne og Tillægsprotokolaftalen vedr. Safeguards mellem Danmark og IAEA. Da Grønland ikke er medlem af EURATOM, skal rapportering til IAEA ske i regi af rigsfællesskabet. Som udgangspunkt vil rapportering til IAEA ske ved Udenrigsministeriets mellemkomst.

06-02-2015
Sags nr. 2015-110245
Dok. nr.

Postboks 930
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 34 68 00
Fax (+299) 32 43 02
E-mail: mmmr@nanoq.gl
www.nanoq.gl

2.

Kan man med den gældende lovgivning afvise at tildele en udnyttelsestilladelse til brydning af uran, hvis selskabet har opfyldt de krav der står anført i loven?

Svar:

Råstofstyrelsens vurdering af en ansøgning om en udnyttelsestilladelse sker på baggrund af råstofloven og andre regler og bestemmelser fastsat med hjemmel i råstofloven, herunder standardvilkår for efterforskningstilladelser vedrørende mineralske råstoffer (eksklusiv kulbrinter) i Grønland.

Det følger af råstoflovens § 16, stk. 1, at Naalakkersuisut for et nærmere afgrænset område på nærmere fastsatte vilkår kan meddele tilladelse med eneret til efterforskning og udnyttelse af et eller flere mineralske råstoffer i Grønland.

I standardvilkårenes punkt 1401-1413 er der fastsat nærmere bestemmelser vedrørende overgangen fra efterforskning til udnyttelse. Det er væsentligt at bemærke, at som vilkårene anfører, sker der en overgang fra efterforskning til udnyttelse.

Ved vurderingen af en eventuel ansøgning om en udnyttelsestilladelse lægges der blandt andet vægt på, hvilke konkrete krav, der er stillet i efterforskningstilladelsen, og om disse krav og de generelle retningslinjer er blevet iagttaget af rettighedshaver.

Det følger af råstoflovens § 29, stk. 2, og standardvilkårenes punkt 1401, at hvis en rettighedshaver som led i sin efterforskning har påvist og afgrænset kommercielt udnyttelige forekomster, som rettighedshaveren agter at udnytte, og i øvrigt har opfyldt gældende forpligtelser, har rettighedshaveren som udgangspunkt ret til at blive meddelt en udnyttelsestilladelse. Udnyttelsestilladelsen vil ikke kunne omfatte andre mineralske råstoffer end de mineralske råstoffer, der er omfattet af efterforskningstilladelsen, jf. standardvilkårenes punkt 1404. En udnyttelsestilladelse meddeles således i forlængelse af en efterforskningstilladelse på baggrund af den efterforskning, der er foretaget efter tilladelsen, og til nogle af eller alle de mineralske råstoffer, der er omfattet af efterforskningstilladelsen

Naalakkersuisut kan efter råstoflovens § 16, stk. 1, fastsætte nærmere vilkår i en tilladelse med eneret til efterforskning og udnyttelse. Det betyder, at Naalakkersuisut for eksempel i en tilladelse til efterforskning efter mineralske råstoffer kan fastsætte bestemmelser om, hvilke mineralske råstoffer der må efterforskes efter tilladelsen.

På nuværende tidspunkt har Naalakkersuisut godkendt et tillæg til en efterforskningstilladelse, der giver rettighedshaveren adgang til at foretage efterforskning efter radioaktive mineraler. I den konkrete tilladelse er der ligeledes fastsat vilkår, hvoraf det fremgår, at rettighedshaveren ikke har ret til at udnytte de radioaktive mineraler eller på anden måde har rettigheder over de radioaktive mineraler. Det følger således af tilladelsen, at selvom rettighedshaveren ved sin efterforskning kan påvise og afgrænse kommercielt udnyttelige forekomster af radioaktive mineraler, har rettighedshaveren ikke ret til at få meddelt en tilladelse til udnyttelse af de pågældende radioaktive mineraler. Hvis rettighedshaveren ansøger om en tilladelse til udnyttelse af radioaktive mineraler, må det således afgøres konkret under inddragelse af alle relevante forhold, om rettighedshaveren under de konkrete omstændigheder kan meddeles en tilladelse til udnyttelse af de pågældende radioaktive mineraler.

På baggrund af ovenstående kan det sammenfattende anføres, at der på nuværende tidspunkt – efter en konkret vurdering af alle relevante forhold - kan foretages en negativ indstilling til Naalakkersuisut vedrørende en ansøgning om tilladelse til udnyttelse af radioaktive mineraler, herunder uran.

3.

Må Naalakkersuisut udskyde sin stillingtagen til en ansøgning om udnyttetilladelse til uranbrydning, indtil Grønland har tiltrådt IAEAs konventioner vedrørende sikkerhed? Eller skal der tages stilling i forlængelse af at ansøgningen om udnyttetilladelse er sendt?

Svar:

Grønland er som nævnt i svaret til spørgsmål 1 allerede omfattet af ikke-spredningskonventionerne (NPT) og Tillægsprotokolaftalen vedr. Safeguards mellem Danmark og IAEA.

Som statspart til NPT og medlem af IAEA er Danmark/ Grønland forpligtet til at etablere et sikkerhedskontrol-system, der sikrer effektiv kontrol med nukleare materialer, inden der kan ske produktion og eksport af uran. Der skal således være etableret et sikkerhedskontrol-relateret anmeldelses/godkendelsessystem fsva. besiddelse, brug, overførsel, eksport og transport af nukleart materiale (nationalt og internationalt).

Den relevante råstofmyndighed i Grønland udsteder tilladelser til forundersøgelse, efterforskning og udnyttelse af uran og andre radioaktive stoffer i Grønland, med de krav og betingelser til operatøren i alle faser af uranhåndteringen, der skal sikre at der kan ske en effektiv kontrol.

4.

Hvad er den præcise køreplan for arbejdet med at gøre Grønland til et uraneksporterende land? Hvilke love og konventioner skal tiltrædes, hvilke nye funktioner skal oprettes og hvad er tidsperspektivet for de enkelte dele? Vil Naalakkersuisut følge de anbefalinger der kom i "Rapport om udvinding og eksport af uran" i oktober 2013?

Svar:

Arbejdet med opfølgning på Rapport om udvinding og eksport af uran 2013, blev stillet i bero efter udskrivelse af valg til Inatsisartut i 2014. Efter dannelse af det nye Naalakkersuisut og ressortfordeling genoptages arbejdet efter de anbefalinger, der er indeholdt i rapporten. Det indebærer blandt andet, at Naalakkersuisut vil fremsætte forslag på EM 2015 om Inatsisartut beslutning om udtalelse om ophævelse af forbehold for Grønland for så vidt angår følgende konventioner:

- IAEA konvention om bistand i tilfælde af nukleare ulykker eller radiologisk nødstilfælde (Bistandskonventionen)
- IAEA konvention om nuklear sikkerhed
- IAEA international fælles konvention om sikker håndtering af brugt brændsel og radioaktivt affald (Affaldskonventionen)
- ILO-konventionen nr. 115 om beskyttelse af arbejdere mod ioniserende stråling
- FN's konvention om nuklear terrorisme
- Ændring af IAEA konvention om fysisk beskyttelse af nukleart materiale

Det indebærer også, at der skal færdiggøres en analyse af hvorvidt lovgivningen og administrative systemer allerede er på plads i Danmark og/eller Grønland samt behovet for at udarbejde ny lovgivning og administrative systemer i Danmark og/eller Grønland for at kunne implementere de pågældende konventioner.

For så vidt angår eksportkontrolområdet, skal der gennemføres en lovgivning for Grønland, der indeholder regler om eksportkontrol generelt, som tilsvarende, hvad der gælder i Danmark gennemført ved EU regler. Det forventes, at der kan fremsættes forslag herom på EM 2015.

På det administrative organisatoriske plan skal der mellem Danmark og Grønland etableres en myndighedsfunktion for Rigsfællesskabets varetagelse af de internationale sikkerhedskontrolforpligtelser i forbindelse med udvinding og eksport af uran fra Grønland. Myndighedsfunktionen skal sikre at nukleare materialer og anlæg i Grønland kun anvendes til godkendte formål, samt at de internationale forpligtelser overholdes.

5.

Hvornår agter Naalakkersuisut at fremsætte sit forslag om et oprette en øvre grænse for uranindhold ved brydning, som nævnt i koalitionsaftalen?

Svar:

Koalitionsaftalen er gældende for en 4 årig periode. Naalakkersuisut har endnu ikke besluttet, hvornår forslaget om en øvre grænse for uranindhold ved brydning vil blive fremsat til behandling i Inatsisartut. Da det lovforberedende arbejde endnu ikke er igangsat, vil det dog formentligt tidligst kunne ske i løbet af 2016.

6.

Hvad er baggrunden for at koalitionen netop mener at 1 % er en passende, øvre grænse? På hvilken måde adskiller uran sig, hvis det har en lødighed umiddelbart over eller under 1 %?

Svar:

Koalitionen har ikke taget endelig stilling til den konkrete grænseværdi. Det kan dog nævnes, at der er flere lovende projekter i Grønland, der har mulighed for at blive gennemført, hvis grænseværdien for uran fastsættes til 1 %. Det gælder for eksempel de to sjældne jordartsprojekter i Sarfartoq og Qaqaarsuk, hvor der lokalt er høje uran/thorium værdier. Af forekomster uden sjældne jordarter kan nævnes Nedre Arko-sedal (Østgrønland) med kobber og uran; Illorsuit (Sydgrønland) som er en forekomst med uran i sandsten og forekomster hvor uran sidder i veins (årer) som fx Vatnaverfi (Sydgrønland) og Moskusokselandet (Østgrønland).

7.

Vil Naalakkersuisut bekræfte, at der ikke i Europa eksisterer en grænseværdi for brydning af uran på 1 procents lødighed?

Svar:

Naalakkersuisut kender ikke til steder i Europa, hvor der for brydning af uran er fastsat en grænseværdi på 1 % lødighed.

8.

Vil Naalakkersuisut bekræfte at den eneste grænseværdi indenfor Euratom handler om hvornår yellowcake skal underkastes kontrol, hvor grænsen er på yellowcake med en lødighed på 1 % eller derover?

Svar:

Yellowcake (også kaldet Urania) er et urankoncentrat (pulver) fremstillet ud fra uranmalm. Yellowcake opnås ved formaling og kemisk bearbejdning af uranmalm og danner et pulver, der har en stikkende lugt, er uopløseligt i vand og indeholder ca. 80 % uranoxid (UO₂). Yellowcake kan klassificeres som et lavradioaktivt materiale.

Naalakkersuisut kan ikke bekræfte det anførte i spørgsmålet. Efter Naalakkersuisuts vurdering er der ikke inden for EURATOM en sådan grænseværdi for yellowcake med en lødighed på 1 % eller derover. Inden for EURATOM gælder der dog nogle regler om rapportering og kontrol vedrørende radioaktive materialer m.v.

9.

Det forrige flertal afviste, at have særlige regler i Råstofloven omkring radioaktive mineraler. Er Naalakkersuisut enige med den tidligere koalition i, at der ikke er behov for særlig lovgivning omkring radioaktive mineraler?

Svar:

Ja, det er Naalakkersuisuts opfattelse, at der som udgangspunkt ikke er behov for særlige regler om radioaktive mineraler i selve råstofloven. Det udelukker dog ikke, at der kan være behov for ny lovgivning inden for andre områder, herunder sundhedsområdet.

Der henvises i øvrigt til svarene til spørgsmål nr. 3 og 4.

10.

Har Naalakkersuisut planer om at lave en øvre grænse for udvinding af thorium, der også er radioaktivt og forefindes i Kuannersuit?

Svar:

Nej, der er ikke på nuværende tidspunkt planer om at fastsætte en øvre grænse for udvinding af thorium. For thoriums vedkommende er den radioaktive stråling ca. 3 gange mindre end for uran målt i Becquerel:

U-238 = 12.369 Bq/g

Th-232 = 4.075 Bq/g

En mine vil normalt producere uran som er en blanding af uran isotoperne 238, 235 og 234, ligesom en mine der også bryder thorium vil producere en blanding af thorium isotoperne 232 og 228. Dette betyder samlet at radioaktivitet i Becquerel af det brudte uran og thorium vil være ca. det dobbelte af ovennævnte værdier, men at forholdet på 1:3 vil være uændret.

For eksempel hvis en uranværdi for brydning sættes til 1 %, vil den tilsvarende thoriumværdi være 3 %. Dette vil kunne anvendes som en tommelfingerregel.

11.

I koalitionsaftalen står der at der først kan udvindes sjældne jordarter når IAES retningslinjer for sikkerhed er opfyldt og når de stillede krav i Euratoms samarbejdsaftale er opfyldt. Vil Naalakkersuisut bekræfte, at hverken IAEA eller Euratom forholder sig til brydning af sjældne jordarter, men alene retter sig mod brydning af radioaktive mineraler?

Svar:

IAEA og EURATOM traktaterne omhandler alene forhold vedrørende det nukleare område med vægten på den globale nedrustnings og ikke-spredningsindsats samt den fredelige udnyttelse af atomenergi.

12.

Vil Naalakkersuisut bekræfte, at uranbrydning i dag er tilladt, uanset om der er tale om et biprodukt eller et hovedprodukt? Og vil Naalakkesuisut forklare hvad de forstår ved hhv. et biprodukt og et hovedprodukt.

Svar:

Det bekræftes, at uranbrydning er tilladt, når alle love, reguleringer og retningslinjer er overholdt og en tilladelse til udnyttelse af uran er meddelt, uanset om der er tale om et biprodukt eller et hovedprodukt.

Desuden bemærkes følgende om betydningen af malm i forhold til begreberne hovedprodukt og biprodukt:

- Malm kan bestå af en bjergart (hovedprodukt), hvor det hele har en værdi. Det gælder for eksempel olivinforekomsten, Seqi, ved Maniitsoq.
- I en del malmtyper optræder der kun et enkelt stof med en vis værdi. Det gælder for eksempel uran, der kun udgør en lille del af malmen. Resten af bjergarten er værdiløs, og her er uran således det eneste kommercielle produkt (hovedprodukt).
- Malm kan også bestå af en bjergart, hvori der er to eller flere grundstoffer, som har en kommerciel værdi, eksempelvis uran, lanthan og zirkonium. Dette kan være tilfældet for uranmalmen ved Kuannersuit (Kvanefjeld). Det produkt, der giver den største værdi per ton malm, anses for hovedproduktet, og de andre stoffer med mindre værdi anses for biprodukter.

- I mange miner er det nødvendigt at udvinde biprodukter for, at projektet er økonomisk rentabelt. Flere af minerne i Witwatersrand i Sydafrika producerer således både uran og guld, hvor guld er hovedproduktet, og uran er biprodukt. Tilsvarende gælder for verdens største uranmine, Olympic Dam i Australien, som producerer kobber, uran, guld og sølv. Ændres de indbyrdes verdensmarkedspriser, kan det betyde, at hovedproduktet bliver biproduktet, og det modsatte kan derfor også blive tilfældet.

Malmens indhold af værdifulde mineraler varierer. Der kan være områder i minen, som har højt indhold af et mineral og områder med et lavt indhold af et mineral. Det naturlige forhold mellem hovedprodukter og biprodukter kan derfor også variere.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Med venlig hilsen

Andreas René Uldum

Aningaasaqarnermut Aatsitassanullu Naalakkersuisoq
Naalakkersuisoq for Finansier og Råstoffer